

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL ASMENŲ IKI AŠTUONIOLIKOS METŲ ĮDARBINIMO, DARBO IR PROFESINIO PARENGIMO ORGANIZAVIMO TVARKOS, VAIKŲ ĮDARBINIMO SĄLYGŲ APRAŠO PATVIRTINIMO

2017 m. birželio 28 d. Nr. 518
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 36 straipsnio 1 ir 2 dalimis ir įgyvendindama 1994 m. birželio 22 d. Tarybos direktyvą 94/33/EB dėl dirbančio jaunimo apsaugos (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 2 tomas, p. 213) su paskutiniais pakeitimais, padarytais Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/27/ES (OL 2014 L 65, p. 1), Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Patvirtinti Asmenų iki aštuoniolikos metų įdarbinimo, darbo ir profesinio parengimo organizavimo tvarkos, vaikų įdarbinimo sąlygų aprašą (pridedama).

2. Pripažinti netekusiais galios:

2.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 29 d. nutarimą Nr. 138 „Dėl Asmenų iki aštuoniolikos metų įdarbinimo, sveikatos patikrinimo ir jų galimybių dirbti konkretų darbą nustatymo tvarkos, darbo laiko aprašo, jiems draudžiamų dirbti darbų, sveikatai kenksmingų, pavojingų veiksmų sąrašo patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais;

2.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 29 d. nutarimą Nr. 139 „Dėl Asmenų iki aštuoniolikos metų profesinio pasirengimo sąlygų ir tvarkos patvirtinimo“.

3. Šis nutarimas įsigalioja 2017 m. liepos 1 dieną.

Ministras Pirmininkas

Saulius Skvernelis

Socialinės apsaugos ir darbo ministras

Linas Kukuraitis

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2017 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. 518

ASMENŲ IKI AŠTUONIOLIKOS METŲ ĮDARBINIMO, DARBO IR PROFESINIO PARENGIMO ORGANIZAVIMO TVARKOS, VAIKŲ ĮDARBINIMO SĄLYGŲ APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Asmenų iki aštuoniolikos metų įdarbinimo, darbo ir profesinio parengimo organizavimo tvarkos, vaikų įdarbinimo sąlygų aprašas (toliau – Aprašas) nustato asmenų iki aštuoniolikos metų įdarbinimo, sveikatos patikrinimo, jų galimybių dirbti konkretų darbą nustatymo, profesinio parengimo organizavimo ir vykdymo, profesinio mokymo programoje numatyto praktinio mokymo (toliau – praktinis mokymas) laiko ypatumus, vaikų įdarbinimo sąlygas, asmenims iki aštuoniolikos metų draudžiamus dirbti darbus, jų sveikatai kenksmingus ir pavojingus veiksnius.

2. Aprašas taikomas asmenims iki aštuoniolikos metų, kai darbdavys arba įmonė, įstaiga, organizacija ar kita organizacinė struktūra (toliau – įmonė; toliau kartu – darbdavys) sudaro su asmeniu iki aštuoniolikos metų darbo sutartį arba jį įdarbina kitų darbo santykiams prilygintų teisinių santykių pagrindu, arba kai asmuo iki aštuoniolikos metų pas darbdavį vykdo neatlygintą veiklą (toliau kartu – įdarbinimas), taip pat kai profesinis parengimas vykdomas praktinio mokymo forma.

3. Apraše vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos darbo kodekse, Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme, Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatyme, Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme ir Lietuvos Respublikos užimtumo įstatyme.

II SKYRIUS ĮDARBINIMO, SVEIKATOS PATIKRINIMO IR GALIMYBIŲ DIRBTI KONKRETŲ DARBĄ NUSTATYMO YPATUMAI

4. Asmenys iki aštuoniolikos metų turi būti apsaugoti nuo bet kurios konkrečios rizikos jų saugai, sveikatai ar vystymuisi, galinčios atsirasti dėl asmenų iki aštuoniolikos metų patirties stokos, nežinojimo, kokia yra arba kokia gali kilti rizika, arba dėl asmenų iki aštuoniolikos metų nesubrendimo.

5. Siekiant apsaugoti asmenis iki aštuoniolikos metų nuo bet kurios konkrečios rizikos, nurodytos Aprašo 4 punkte, asmenys iki aštuoniolikos metų negali būti įdarbinti, praktiškai mokomi atlikti darbus, jeigu:

5.1. dėl objektyvių priežasčių jie nėra fiziškai ar psichologiškai pajėgūs dirbti darbo ar atlikti praktinio mokymo užduočių;

5.2. darbas ar praktinis mokymas susiję su kenksmingų veiksnių poveikiu, įskaitant toksiškus ir kancerogeninius, mutageninius veiksnius, toksinio poveikio reprodukcijai veiksnius ir veiksnius, galinčius koku nors kitu būdu visam gyvenimui pakenkti žmogaus sveikatai;

5.3. darbas ar praktinis mokymas susiję su kenksmingu spinduliuotės poveikiu;

5.4. darbas ar praktinis mokymas susiję su nelaimingų atsitikimų rizika, kuri gali būti neatpažinta ar jos neišvengta dėl asmenų iki aštuoniolikos metų nepakankamo dėmesio saugai arba patirties ar mokymo stokos;

5.5. darbas ar praktinis mokymas susiję su rizika sveikatai dėl labai didelio šalčio ar karščio arba triukšmo, vibracijos, ergonominių veiksnių.

6. Darbai, kurie gali būti susiję su Aprašo 5 punkte nurodyta konkrečia rizika asmenims iki aštuoniolikos metų, apima:

6.1. darbus, išvardytus Aprašo 22 punkte;

6.2. darbą, susijusį su sveikatai kenksmingu ar pavojingu fizikinių, biologinių, cheminių veiksnių, išvardytų Aprašo 23 punkte, poveikiu.

7. Darbdavys turi užtikrinti asmens iki aštuoniolikos metų amžių atitinkančias darbo arba neatlygintinos veiklos (toliau kartu – darbas) sąlygas. Asmuo iki aštuoniolikos metų neturi patirti ekonominio išnaudojimo, tai yra bet kokios veiklos, kuria siekiama tam tikros naudos, pelno iš asmens iki aštuoniolikos metų, jo gebėjimų, jo veiklos, neteisingai atlyginant, taikant prievartą, apgaulę ar kitaip pažeidžiant asmens iki aštuoniolikos metų teises. Asmeniui iki aštuoniolikos metų suteikiamas darbas turi būti saugus, nekelti pavojaus sveikatai, fiziniam, psichiniam, moraliniam ir socialiniam vystymuisi, nepakenkti mokymuisi.

8. Darbdavys, prieš įdarbindamas asmenį iki aštuoniolikos metų, patvirtina priemones, būtinas asmens iki aštuoniolikos metų saugai užtikrinti ir sveikatai apsaugoti, atsižvelgdamas į Aprašo 4 punkte nurodytą riziką.

9. Darbdavys, įvertinęs asmeniui iki aštuoniolikos metų kylančią profesinę riziką, įgyvendina Aprašo 8 punkte nurodytas priemones. Profesinė rizika vertinama vadovaujantis Profesinės rizikos vertinimo bendraisiais nuostatais, tvirtinamais socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro. Įvertinimas atliekamas prieš darbdaviui siunčiant asmenį iki aštuoniolikos metų tikrintis sveikatos, taip pat įdarbinus asmenį iki aštuoniolikos metų, pasikeitus jo darbo sąlygoms. Vertinant turi būti atsižvelgiama į:

9.1. darbo vietų ir darbovietės pritaikymą ir suplanavimą;

9.2. fizikinių, biologinių ir cheminių veiksnių veikimo prigimtį, laipsnį ir trukmę;

9.3. darbo priemonių, ypač medžiagų, mašinų, aparatų ir prietaisų, formą, įvairovę, naudojimą ir naudojimo būdus;

9.4. darbo procesų ir veiksmų tvarką bei jų derinimo būdus (darbo organizavimą);

9.5. asmenų iki aštuoniolikos metų apmokymo ir instruktavimo lygį.

10. Darbdavys, siūsdamas asmenį iki aštuoniolikos metų tikrintis sveikatos, pateikia jam numatomų darbo sąlygų aprašymą, nurodydamas galimą profesinę riziką.

11. Prieš įdarbinant asmenį iki aštuoniolikos metų, asmuo iki aštuoniolikos metų turi darbdaviui pateikti asmens sveikatos priežiūros įstaigos jam išduotą medicininę pažymą, o darbdavys turi vadovautis šioje asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotoje medicininėje pažymoje pateikta išvada, pavesdamas asmeniui iki aštuoniolikos metų dirbti konkrečius darbus.

12. Asmenį iki aštuoniolikos metų apie galinčią kilti profesinę riziką ir visas asmens iki aštuoniolikos metų saugos ir sveikatos apsaugos priemonės informuoja darbdavys, prieš jį įdarbindamas ir prieš pasikeičiant jo darbo sąlygoms.

III SKYRIUS VAIKŲ ĮDARBINIMO SĄLYGOS

13. Vaikams nuo keturiolikos iki šešiolikos metų leidžiama dirbti lengvus darbus, kurie dėl atitinkamų užduočių pobūdžio ir atlikimo sąlygų nekenkia vaikų saugai, sveikatai, vystymuisi, netrukdo lankyti mokyklos ir mokytis pagal privalomojo švietimo ir profesinio mokymo programas, gauti švietimo pagalbą. Darbdavys įdarbina vaiką nuo keturiolikos iki šešiolikos metų, jeigu yra gavęs vieno iš tėvų ar kito vaiko atstovo pagal įstatymą raštišką sutikimą dėl vaiko darbo, asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotą medicininę pažymą su išvada, kad vaikas tinkamas dirbti konkretų darbą, ir mokslo metų laikotarpiu duotas mokyklos, kurioje vaikas mokosi, raštiškas sutikimas dėl vaiko darbo.

14. Darbdavys, keisdamas vaiko nuo keturiolikos iki šešiolikos metų įdarbinimo sąlygas, turi gauti vieno iš tėvų ar kito vaiko atstovo pagal įstatymą raštišką sutikimą dėl vaiko darbo, taip pat mokslo metų laikotarpiu mokyklos, kurioje vaikas mokosi, raštišką sutikimą dėl vaiko darbo, kai keičiamos darbo laiko sąlygos, ir asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotą medicininę pažymą su išvada, kad vaikas tinkamas dirbti konkretų darbą, kai atlikus Aprašo 9 punkte nurodytą profesinės rizikos vertinimą nustatomi nauji profesinės rizikos veiksniai.

15. Darbdavys, prieš įdarbindamas vaiką ir prieš pasikeičiant jo darbo sąlygoms, raštu informuoja vaiko tėvus ar kitą vaiko atstavą pagal įstatymą apie vaikui galinčią kilti profesinę riziką, jo saugos ir sveikatos apsaugos priemonės.

IV SKYRIUS PROFESINIO PARENGIMO ORGANIZAVIMO IR VYKDYMO, PRAKTINIO MOKYMO LAIKO YPATUMAI

16. Profesinio mokymo teikėjas turi užtikrinti saugias asmens iki aštuoniolikos metų praktinio mokymo sąlygas. Profesinio mokymo teikėjo organizuojamas praktinis asmens iki aštuoniolikos metų mokymas turi būti saugus, nekelti pavojaus sveikatai, fiziniam, psichiniam, moraliniam ir socialiniam vystymuisi, nepakenkti mokymuisi.

17. Prieš pradėdamas profesinio mokymo programoje numatytą mokymąsi, asmuo iki aštuoniolikos metų pasitikrina sveikatą asmens sveikatos priežiūros įstaigoje ir pateikia profesinio mokymo teikėjui asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotą medicininę pažymą. Profesinio mokymo teikėjas turi vadovautis šioje asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotoje medicininėje pažymoje pateikta išvada, pavesdamas asmeniui iki aštuoniolikos metų atlikti konkrečias praktines užduotis.

18. Asmenis iki aštuoniolikos metų privaloma instruktuoti prieš praktinį mokymą, prireikus – ir bet kuriuo praktinio mokymo metu, kad jie būtų apsaugoti nuo nelaimingų atsitikimų darbe ar kito poveikio sveikatai, įgytų žinių, kaip saugiai atlikti darbus. Atliekant instruktavimą, asmenims iki aštuoniolikos metų būtina paaiškinti ir akivaizdžiai parodyti, kaip saugiai atlikti kiekvieną praktinio darbo operaciją, jie turi būti supažindinti su priešgaisrinės saugos reikalavimais profesinio mokymo teikėjo patalpose.

19. Kai praktinis mokymas vykdomas darbo vietoje, atliekant instruktavimą, asmuo iki aštuoniolikos metų supažindinamas su darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimais, taikomais toje įmonėje, taip pat su įmonėje esančiais pavojingais objektais ar pavojingomis zonomis, naudojamais saugos ir sveikatos ženklais. Supažindinus su saugos ir sveikatos ženklais, apklausos būdu turi būti įsitikinta, ar asmuo iki aštuoniolikos metų žino kiekvieno įmonėje naudojamo ženklo paskirtį. Asmeniui iki aštuoniolikos metų būtina paaiškinti ir akivaizdžiai parodyti, kaip saugiai atlikti kiekvieną darbo operaciją praktinio mokymo metu, jis turi būti supažindintas su priešgaisrinės saugos reikalavimais įmonėje, taip pat su įmonės ir jos padalinių darbuotojų evakavimo gaisro ar stichinių nelaimių atveju planais.

20. Praktiniam mokymui taikomi Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 36 straipsnio 10 dalyje nustatyti poilsio laiko reikalavimai.

21. Vaikų praktinis mokymas nuo dvidešimtos iki šeštos valandos draudžiamas. Paauglių praktinis mokymas nuo dvidešimt antros valandos iki šeštos valandos draudžiamas.

V SKYRIUS

DRAUDŽIAMŲ DIRBTI DARBŲ, SVEIKATAI KENKSMINGŲ IR PAVOJINGŲ VEIKSNIŲ SĄRAŠAS

22. Draudžiama skirti asmenis iki aštuoniolikos metų dirbti ar praktiškai mokyti atlikti:

22.1. darbą, susijusį su auramino (geltonų organinių dažų, kuriais dažomas medis, popierius ir oda) gamyba;

22.2. darbą, kurio metu darbuotojai veikiami aromatinių policiklinių angliavandenilių, esančių anglių suodžiuose, dervose, degute, dūmuose arba dulkėse;

22.3. darbą, kurio metu darbuotojai veikiami dulkių, dūmų ir pusrų, susidariusių kaitinant ir elektriniu būdu valant vario-nikelio šteinus (spalvotųjų metalų rūdų lydymo tarpinius arba šalutinius produktus);

22.4. darbą, susijusį su stipriais rūgštiniais izopropilo alkoholio gamybos procesais;

22.5. darbą, kurio metu darbuotojai veikiami kietosios medienos dulkių;

22.6. darbą, susijusį su sprogiųjų medžiagų turinčių įrenginių, fejerverkų ar kitų gaminių gamyba ir tvarkymu;

22.7. darbą su plėšriaisiais ir (ar) nuodingaisiais gyvūnais;

22.8. darbą skerdyklose;

22.9. darbą su suslėgtų, suskystintų ar išretintų dujų gamybos, laikymo ar naudojimo įrenginiais;

22.10. darbą su įvairiomis talpyklomis ar indais, kuriuose laikomos Aprašo 22.3 papunktyje nurodytos cheminės medžiagos ir mišiniai;

22.11. darbą, kai galimas konstrukcijų griūties pavojus;

22.12. darbą, keliantį elektros poveikio pavojų;

22.13. darbą, kurio spartą lemia mechanizmai ir kuris apmokamas pagal kiekybinius rezultatus;

22.14. darbą, įrašytą į Pavojingų darbų sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 3 d. nutarimu Nr. 1386 „Dėl Pavojingų darbų sąrašo patvirtinimo“, išskyrus paauglių darbą laivuose.

23. Draudžiama skirti asmenis iki aštuoniolikos metų dirbti ar praktiškai mokyti atlikti darbus, kurių aplinkoje yra šie sveikatai kenksmingi ir pavojingi veiksniai:

23.1. fizikiniai veiksniai:

23.1.1. jonizuojančioji spinduliuotė;

23.1.2. aukštas atmosferos slėgis (pavyzdžiui, darbai slėginėse talpyklose, narų darbas);

23.2. biologiniai veiksniai (biologinės medžiagos, kurios pagal Darbuotojų apsaugos nuo biologinių medžiagų poveikio darbe nuostatus, tvirtinamus socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro, priskiriamos prie trečiosios ir ketvirtosios rizikos grupių);

23.3. cheminiai veiksniai:

23.3.1. cheminės medžiagos ir mišiniai, atitinkantys 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiančiame ir panaikinančiame direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiančiame Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 (OL 2008 L 353, p. 1), nustatytus klasifikavimo kriterijus ir pagal juos priskiriami vienai ar kelioms iš toliau nurodytų pavojingumo klasių ir pavojingumo kategorijų, kurioms apibūdinti taikoma viena ar kelios pavojingumo frazės:

23.3.1.1. 1, 2 arba 3 pavojingumo kategorijos ūmus toksiškumas (H300, H301, H310, H311, H330, H331);

23.3.1.2. 1A, 1B arba 1C pavojingumo kategorijos odos ėsdinimas (H314);

23.3.1.3. 1 arba 2 pavojingumo kategorijos degiosios dujos (H220, H221);

23.3.1.4. 1 pavojingumo kategorijos degusis aerozolis (H222);

23.3.1.5. 1 arba 2 pavojingumo kategorijos degusis skystis (H224, H225);

23.3.1.6. pavojingumo kategorijos „nestabilusis sprogmuo“ sprogmuo arba 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5 poklasių sprogmenys (H200, H201, H202, H203, H204, H205);

23.3.1.7. A, B, C arba D tipo savaime reaguojanti medžiaga ar mišinys (H240, H241, H242);

23.3.1.8. A arba B tipo organinis peroksidas (H240, H241);

23.3.1.9. 1 arba 2 pavojingumo kategorijos specifinis toksiškumas konkrečiam organui po vienkartinio poveikio (H370, H371);

23.3.1.10. 1 arba 2 pavojingumo kategorijos specifinis toksiškumas konkrečiam organui po kartotinio poveikio (H372, H373);

23.3.1.11. 1 pavojingumo kategorijos, 1A arba 1B subkategorijos kvėpavimo takų jautrinimas (H334);

23.3.1.12. 1 pavojingumo kategorijos, 1A arba 1B subkategorijos odos jautrinimas (H317);

23.3.1.13. 1A, 1B arba 2 pavojingumo kategorijos kancerogeniškumas (H350, H350i, H351);

23.3.1.14. 1A, 1B arba 2 pavojingumo kategorijos mutageninis poveikis lytinėms ląstelėms (H340, H341);

23.3.1.15. 1A arba 1B pavojingumo kategorijos toksinis poveikis reprodukcijai (H360, H360F, H360FD, H360Fd, H360D, H360Df);

23.3.2. cheminės medžiagos ir mišiniai, galintys sukelti vėžį, nurodyti Darbuotojų apsaugos nuo kancerogenų ir mutagenų poveikio darbe nuostatuose, tvirtinamuose socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro;

23.3.3. švinas ir jo junginiai;

23.3.4. asbestas.
